

Viastr, -cestov

PAUL CLAYTON
VOJTĚCH NOVOTNÝ
IRONMAN HAVAJ
DUBLIN

1*20

Než vyřídím
nehodu, ustelou
mi v hotelu.
Žijte si.

4 BALÍČKY AUTOPOJIŠTĚNÍ NABITÉ VÝHODAMI.

Vybrat si vhodné autopojištění je teď snadnější, nejen díky výhodám, kterými jsou naše balíčky nabité. Co třeba **nocleh zdarma v případě nehody daleko od domova?**

Navíc dle eKomi naši klienti hodnotí průběh likvidace u havarijních škod téměř 5 hvězdičkami.

MojeAuto

Allianz

na začátek

Stanislav Bernard
spolumajitel Rodinného pivovaru Bernard

Začátek nového roku vnímám, a určitě ne sám, jako dobrou příležitost k novým začátkům. Jako příležitost uzavřít a nechat odejít to staré. Říct si, co bylo v uplynulém roce fajn, co se povedlo, ale také co fajn nebylo a co se nepovedlo. Nemluvíím ale o předsevzetích, ta nemám rád, protože si je lidé dávají jak na povel. Že přestanou kouřit, že omezí alkohol, že začnou cvičit, že se přestanou přejídat... A většinou tahle předsevzetí skončí po několika týdnech a vše se vrací do zajetých kolejí, což pak akorát vyvolává pocit jakéhosi vnitřního zklamání až selhání.

Nové začátky začínají u hlubokého uvědomění si sama sebe. Jít do sebe, „nacítit se“. Už jen naučit se vnímat vlastní emoce, pocity, co mi dělá radost a co mi naopak bere energii, je zásadní. Někomu může pomoci si tohle všechno napsat, opravdu se v tom každodenním shonu plném starostí na chvíli zastavit a s odpovědností k vlastnímu duševnímu i fyzickému zdraví se nad tím zamyslet. Nedomnívám se, že existují nějaké zázračné, zaručené recepty, jak „správně“ ten nový začátek odstartovat. Jako zásadní ale vidím mít se prostě rád, vnímat se, dělat to, co mě

baví a co mě činí šťastným. Ideálně se pokusit navázat na to, co se v uplynulém roce dařilo, co bylo hezké, a naopak si hluboce uvědomit, co by bylo dobré změnit. A co je skutečně dobré měnit – měnit sám sebe. Nečekat, že když změníím okolí, když vyměníím kulisy, lidi kolem sebe, a to je velmi častá situace, že mi najednou začne všechno vycházet. Ne, vždy je potřeba začínat sám u sebe.

V souvislosti se změnou mě pak napadá ještě jedna myšlenka. Lidé kolikrát raději zůstanou ve starém kabátě, i když z něho nemají radost nebo i když jim moc neseďí, protože přesto znamená jakousi jistotu. Přece jen trochu hřeje, a co když ho dám pryč a neseženu nový. Jako lidé máme tendenci držet se skutečností, které jakžtakž fungují, ale přitom nás nenaplňují. Nazval bych to strachem ze změny. Proto bych nám všem chtěl popřát odvalu. Odvalu obrátit se do svého nitra, odvahu naslouchat sám sobě a odvahu vyměnit kabát – pokud zjistíme, že k tomu nadešel čas. A čas k novým začátkům může nastat vlastně kdykoliv, nejen s novým rokem.

Držte se!

vlastní cestou 1²⁰

leden – únor – březen

redakce
Stanislav Bernard, Boris Dočekal,
Zdeněk Mikulášek, Markéta Navrátilová,
Aneta Slavíková
design
Štěpán Malovec
tisk
Indigoprint, s. r. o.
vydavatel
Rodinný pivovar Bernard, a. s.

Vaše připomínky a náměty můžete zasílat na pivovar@bernard.cz
Magazin Vlastní cestou je zaregistrován na Ministerstvu kultury ČR
pod evidenčním číslem MK ČR E 14184.

obsah

04 – Paul Clayton
rozhovor	30 – Dawson City: Hexenšus
komiks (Jaromír 99 / J. Rudiš)
10 – Sofi
povídka Borise Dočekala	32 – Jak to vidí
Hana Bernardová
14 – Ironman
fotoreportáž	33 – Lhát se nemá
fejton Bedřicha Solanského
20 – Z pivovaru
novinky z pivovaru	34 – Dublin v kostce
reportáž
22 – Intrepid
lahůdka	38 – Tříkrát Jan Blažej Santini
Vysočina a okolí
26 – Pochopit prales
rozhovor s Vojtěchem Novotným	

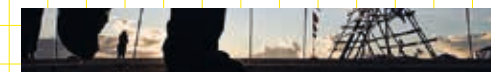

foto na obálce > Markéta Navrátilová

www.bernard.cz

www.facebook.com/bernard.cz

Lepší jídlo,

říká
Paul Clayton

lepší svět

Vidím tolik lidí, kteří jsou nemocní a umírají zbytečně brzo – tohle by se nemělo dít. Chci to zlepšit.

Paul Clayton přijel do Česka díky společnosti Zinzino, již pomáhá s vývojem výrobků bojujících proti nerovnováze v moderním životním stylu. Bylo to setkání, na které se nezapomíná. Clayton s gustem cituje Aristotela, P. T. Barnuma i literární klasiky. Používá nepřeložitelné anglické slovní hříčky, vyznává se z lásky ke Švejkovi i k francouzským sýrům. Vypráví, jak jeho matka spoluzakládala epigenetiku a jeho otec radil Nikitu Chruščovovi... Je to střet s brilantní myslí vrcholného intelektuála 20. století s mužem schopným v jedné minutě vyjádřit více zajímavého, než mnozí vyjádří v celé knize. Do textu se nevešlo tolik dalších informací! „Já vím, jsem strašný respondent,“ smál se doktor Clayton svému přeskakovaní z tématu na téma. Šlo o patrně nejnáročnější rozhovor, jaký jsem kdy vedl – a dost možná zároveň o ten nejnepřipravenější.

Pane doktore, jsme to, co jíme?

Je v tom určitá pravda, zároveň musíte mít na paměti, že v celém procesu není zahrnutá jen strava, ale i příroda. Vaše geny. Váš metabolismus. Dále se dostáváme k epigenetice, tedy k tomu, jak jsou vaše geny průběžně ovlivňovány vnějšími faktory. Stravou, zkušenostmi z mládí – a to zase může ovlivnit další generace vašich potomků. Geny jsou důležité, ne však všemocné.

Tedy?

Roli hrají také fyzická aktivita či hladina stresu, což je velmi důležité, jelikož my jsme vystaveni opravdu velkému množství stresu a jeho vliv je nezpochybnitelný. Je to ohromně interaktivní proces se spoustou proměnných – a na jeho konci je váš zdravotní stav. Proto bych neřekl, že jsme to, co jíme, to by bylo velké zjednodušení. Přesto strava náleží mezi důležité faktory.

Pro vás je to jedno z klíčových témat. Tedy v rámci širšího kontextu, o němž hovoříte.

Infekce už dnes nehrají takovou roli jako v minulosti, zároveň považujeme za normální, že dvě třetiny z nás zemřou na rakovinu nebo kardiovaskulární problémy a že se u spousty z nás postupem času rozvinou

degenerativní choroby. Ale taky víme, že v jedné velmi specifické éře lidstva, kterou nazýváme středně-viktoriánským obdobím...

... jsme na tom byli jinak. Četl jsem tuto vaši studii o Anglii druhé poloviny 19. století. Je fascinující.

Tím pádem víte, že jejich zkušenost se stárnutím byla jiná. Což nám ukazuje, že současné vzorce myšlení používané pro stárnutí, zdraví a nemoci nejsou jediné možné, naopak; že jsou umělými konstrukty. A že je do velké míry tvaruje náš životní styl, jehož významnou součástí je strava. Vraťme se do 19. století. Tito lidé nestárli tak jako my, tedy pomalu, bolestivě a čím dál závisleji na lécích a medicíně. Téměř až do samého konce byla jejich těla pořád velmi funkční – a pak poměrně rychle zemřeli.

Zní to lépe, že?

Každý má právo na vlastní volbu, ale já vím, co bych preferoval. Tohle. Ani nemluvě o tom, jak drahý nynější model je, jak moc je člověk na konci života závislý, jak je omezen ve svém konání; že je vlastně uvězněn ve vlastním těle. Což má důsledky nejen pro lidi, kteří o nás pečují, ale pro celou společnost.

Přiznám se, že mě šokovalo, že délka života lidí ve zmíněném období byla stejná jako naše. Jak je to možné? V 19. století?

Máme představu o tom, že to byly časy chudoby, nemocí a krátkých, brutálních životů – to je fantazie. Pokud se zeptáte historiků, kteří se tomuto období věnují, řeknou vám sami, že reálný obraz byl mnohem komplexnější, plný nuancí. Je pravda, že v Anglii byla situace až do roku 1850 těžká, zemi postihovaly neúrody, tím pádem hladomory, podvýživa. Ale přišly dva zásadní procesy: zemědělská a průmyslová revoluce. Objemy vypěstovaných plodin se až zdesetinásobily.

K čemu to vedlo?

Lidé měli najednou přístup k velkému množství jídla – a bylo čerstvé. Dívali jsme se na všechny možné detaily: do účetních knih, kolik se čeho vypěstovalo na venkově, kolik se posílalo do měst, kolik se prodalo v obchodech i na trzích v ulicích, kolik mířilo do škol, věznic, továren. Četli jsme soudobou literaturu, která popisuje každodenní život; měli jsme opravdu hodně různorodých zdrojů. Proto věříme v naše závěry, které přinesly

„To, co říkám, uslyšíte opravdu až v momentu, kdy to budete chtít slyšet vy sami.“

velmi odlišný obrázek: tito lidé byli šťastní, zdraví a žili v homogenní společnosti, s níž se identifikovali, cítili, že do ní náleží. Navíc jim přišlo, že Anglie je nejlepší místo na světě. Připadali si jako pánové lidstva. (úsměv)

A trochu byli, ne?

Díky své kreativitě Britské impérium v době svého vrcholu pokrývalo téměř třetinu planety. Proč? I díky tomu, jak silní byli britští vojáci, námořníci a dělníci. Měli vynikající stravu, byli vytrvalí, statní, netrpěli na nemoci. Když generálové řešili války, počítali: jeden náš voják má cenu dvou nizozemských, tří německých, čtyř španělských. Zní to směšně, ale byla to realita. Byli prostě schopni úžasných fyzických výkonů.

Konec 19. století to zase rychle změnil, že?

Britové ovládli spoustu zemí a z kolonií na jednu zpátky mířily třeba tabák, cukr. Což

je jedna z nejhorších věcí. Za opravdu velmi krátké období začal národ trpět na dentální potíže. Lidé kvůli špatným zubům ani nemohli jíst čerstvé věci! A začaly se produkovat prefabrikované potraviny. Maso v konzervách, ovoce naložené v cukru...

Takové fastfoody 19. století?

Ano, přesně tak to můžeme brát. Velmi vážně to poškodilo zdraví Britů. Výživové hodnoty klesly. Populace se zmenšila, lidé měřili méně – zhruba o tři až čtyři palce (asi 10 centimetrů). V první světové válce bylo běžným obrázkem, že důstojníci, kteří pocházeli z aristokratických rodin, a tím pádem si udržovali zaběhnuté jídelní návyky, byli o hlavu vyšší než vojáci z dělnické třídy. Doslova se na ně dívali zeshora. Což zní výhodně, ale pak tu pro ně byl velký průšvih: nepřítel je mohl jasně odlišit a mít strategii pobít jako první ty nejvyšší. Snadné cíle!

Nečekal bych, že to může jít až takhle rychle.

Ale jde. Za svého života jsem na vlastní oči takových změn viděl spoustu. Třeba to, jak se díky lepší stravě zvětšili Japonci. Nebo jiná věc: když jsem poprvé zavítal do Španělska a na jih Francie, lidé tam byli hubení a velmi, velmi zdraví. Když tam jedu teď, středomořské stravovací návyky jsou pryč. V obchodech vidíte stejný šunt jako všude jinde na světě a lidé začínají být obézní, hlavně mladá generace.

Připomíná mi to vaši zmíněnou studii. Vše působí jako pokrok, jenže kvalitu vystřídala kvantita.

Ano, stačí zajít do supermarketu, uvidíte ohromující množství výrobků. Takovou rozmanitost! Já už jsem starý pán a pamatuju si, jak to vypadalo v 50. letech. Tohle je totální rozdíl. Kvůli změně společenských podmínek máme skoro všichni méně času, a tak

dáváme přednost předem připravenému jídlu. A další věc: velké společnosti do jídla dodávají přísady, díky kterým je levnější. A které navíc téměř vyvolávají závislost.

Kdo je nejzranitelnější?

Zdaleka nejde pouze o děti. Způsob, jakým konzumujeme jídlo, se často opravdu blíží závislosti. Znáám jeden program v USA pro lidi závislé na jídlu a metody se příliš neliší od toho, jak se snažíme vyléčit drogově závislé. Výrobci velmi dobře rozumí neurochemickým procesům; vědí, že jídlo, které nám prodávají, přemáhá náš obvyklý apetit. Že nás takové jídlo nečiní zdravými, naopak. Ale je jim to jedno. Je to byznys.

Koho vinit?

Rozdíl mezi vládami a velkými společnostmi je dnes již velmi malý. Mám pocit, že věk demokracie pomalu končí, ona byla ostatně vždycky křehká květina. Posouváme se do věku korporativismu.

Jak tedy sobě a hlavně našim potomkům zařídít správné jídlo, dost pohybu? Je to přece naše zodpovědnost.

Jenže pro nás dva je snadné takovou zodpovědnost přijmout. Rozumíme řadě věcí, víme něco o stravě, můžeme činit kvalifikovaná rozhodnutí. Řada lidí nemá přístup k adekvátním informacím, jejich život pohání v první řadě nutnost přežít. Mají problém splatit hypotéku, zafinancovat vzdělání

svých dětí, jejich oblečení, zdravotní péči... Jak pak můžou dělat správné volby? Vyberou si vždy tu nejjednodušší možnost.

Změní se to? Jste optimista?

Už učím a přednáším opravdu dlouho a uvědomil jsem si jednu věc. Nezáleží na tom, jak jsem přesvědčivý. To, co říkám, uslyšíte opravdu až v momentu, kdy to budete chtít slyšet vy sami. Ale věřím, že tu je naděje. Opravdu platí, že největší tma bývá před úsvitem. Jakmile se modely, na které jsme zvyklí, začnou hroutit, lidé si uvědomí: Musím najít něco nového.

Proč se situace nemění rychleji? Jde o zdraví všech. O úsporu veřejných peněz. Zdá se, že by z toho těžil každý.

Je snadné naučit se nová fakta, ale už ne začít s novým způsobem přemýšlení o faktech. Staré paradigma prostě přetrvává i ve chvíli, kdy podmínky, které kdysi umožnily jeho vznik, již neexistují. Totéž platí pro medicínu. Změní se to, ale bude to těžké. Slavný fyzik Max Planck kdysi řekl: Věda postupuje pohřeb od pohřbu. Musíme čekat, až hrdinové starých modelů zemřou a objeví se noví lidé s novými myšlenkami.

Vy mezi ně rozhodně patříte.

Představujete nový model zdravotní péče, která není závislá na lécích, ale využívá k redukci nemocí jednoduchých nutričních nástrojů.

Pracoval jsem s léčivými jako klinický farmakolog, dokud jsem si nezačal uvědomovat, že farmakologické účinky potravin a potravinových výtažků jsou mnohem rozmanitější a pro naše zdraví mnohem důležitější než výrobky farmaceutických firem. Dnes je to už více než čtyřicet let, co studuji vliv potravin na naše zdraví a vidím, že strava, která se nám předkládá, naše zdraví poškozuje. Hledám možnosti, jak to napravit. A nejsem sám. Tento nový pohled spoluvytváří mnoho dalších vědců v laboratořích a nemocnicích po celém světě.

Kladete důraz na správný poměr omega-6 mastných kyselin, jež jsou obsaženy v převážně většině dnešních potravin, a omega-3 mastných kyselin, jejichž zdrojů je dnes daleko méně. Nejznámějším zdrojem omega 3 jsou asi mořské ryby...

... a také mořské řasy. Jenže i to má své háčky. Dnes jsou moře tak znečištěná, že už není jisté, jestli je zdravé jíst rybu – natož rybu, která byla krmena v rybích farmách nepřírodnou stravou, a tudíž žádné omega 3 neobsahuje. Trh nabízí alternativu, omega 3 rybí olej, jenže při jeho purifikaci se odstraní látky, které jsou pro zdravotní účinek oleje důležité. My dodáváme do rybího oleje zpět polyfenoly z nezralých oliv, které jsou velmi podobné těm, které rybí tuk v přirozené formě obsahuje. Doplňujeme vitamín D, zaměřujeme se také na omega 3 z mořských řas.

Jaký by měl poměr ideálně být?

Pokud chcete vědět, jestli se vás to týká, udělejte si krevní test, který zjistí poměr zmíněných mastných kyselin. Poměr omega 6 ku omega 3 by měl být do 3:1. Tento poměr má zásadní vliv na to, zda v těle vznikne chronický zánět, je také ukazatelem celkové kvality stravy. Máme dnes k dispozici největší databázi těchto krevních testů a vidíme, že evropský průměr se pohybuje někde kolem 20:1 a jen zhruba pět procent z testovaných dosahuje poměru 3:1. To je alarmující.

Za jednu z klíčových věcí považujete záněty. Můžete to vysvětlit?

Pokud jste na tomhle světě delší dobu, což pro mě platí, vidíte vědecké modely přicházet a odcházet. Jsou záněty ten úplně poslední příběh? Nejspíš ne. Ale zároveň vidíme, jak náš životní styl a strava, kterou jíme, způsobují chronické záněty, ty způsobují zmíněná poškození tkání a ta se mohou

Paul Clayton (70)

Začínal jako klinický farmakolog, titul doktora získal na univerzitě v Edinburghu. Aktuálně je členem Ústavu pro stravování, mozkovou činnost a chování při Oxfordské univerzitě. Jako jeden z prvních začal zkoumat farmakologický účinek potravin a složek rostlinného původu na zdraví a celkovou fyzickou pohodu člověka. Na toto téma napsal také několik knih, v češtině a slovenštině vyšla ta s názvem Ať je vaše jídlo vaším lékem.

rozvinout do degenerativních chorob. Vidíme, že takzvané civilizační choroby – například diabetes, poruchy na buněčné úrovni, onemocnění kloubů, ADHD, autismus, Alzheimerova choroba, metabolické poruchy, kožní problémy, narušená imunita, poruchy nálady – mají všechny společného jmenovatele, kterým je chronický zánět. Tenhle příběh je kompletnější a přesvědčivější než ten předchozí o oxidantech a antioxidantech, který dlouho převažoval. Myslím, že teď se dostáváme docela blízko k pravdě.

Jaká bude?

Nemluvím o nějaké velké univerzální pravdě, ale mám na mysli otestovatelný a ověřitelný model vzniku degenerativních nemocí. Máme docela dobře nakročeno a jsme blízko k tomu, co tuto novodobou epidemii způsobuje. Můžeme tlačit na změnu jídelního řetězce. Tlačit na společnosti, aby jimi produkováno jídlo bylo méně toxické a zdravější – a tím pootočit trend, zlepšit veřejné zdraví a snížit výskyt degenerativních nemocí. Důsledkem by mohlo být opětovné navýšení očekávaného dožití.

Asi to potrvá.

To rozhodně potrvá dlouho, už kvůli obrovským zájmům těch, co se na současném modelu podílejí. Naše tělo má enormní kapacitu k uzdravování se a k regeneraci, ale zároveň jsme chronicky intoxikováni a trpíme v jistém slova smyslu podvýživou, která samoopravovací schopnosti našeho těla podrývá. My tvrdíme, že klíčové je dát tělu to, co potřebuje, pak umí být úžasně efektivní. Je potřeba také říct, že existují i lidé, kteří

mohou dělat všechno možné, ale kvůli své genetické zátěži stejně potížím nezabrání.

Co je vlastně vaší hlavní motivací?

Pro mě je největší potěchou samotná práce na výzkumu; to, že mám přístup ke všem dostupným studiím. To je pocit štěstí, ryzí radost. Zároveň se dívám kolem a vidím tolik lidí trpět... Jsou nemocní, umírají zbytečně brzo – a tohle by se nemělo dít! Máme tady systém zdravotní péče a zároveň ohromně nemocnou populaci. Chci to zlepšit. Možná je to tím, že jsem nejstarším ze čtyř sourozenců a jako malý jsem slyšel, že se o ně musím postarat, což zní jako psychologické vysvětlení toho, že se chci postarat o celý svět.

Ambiciózní plán.

Až směšně ambiciózní. Já vím, jak legračně to zní. Celý svět! Ale tohle je důvod mojí existence. A hlavně jsem viděl, jak naše výrobky fungují. Viděl jsem dítě s takovým autistickým poškozením, že vůbec nemohlo fungovat v rámci rodiny – a teď začíná mít dobré známky ve škole, funguje v sociálním kontextu. Když dostanete takovou zpětnou vazbu, víte, že celá ta práce má smysl.

Co když vám někdo řekne, že na tom všem i vy chcete vydělávat?

Musíme být k sobě upřímní, je to byznys. Žijeme ostatně v takovém ekonomickém modelu, že si každý musí najít nějaké živobytí. A upřímně, vydělávat peníze na pomoci ostatním mi přijde o moc lepší než dejme tomu prodávat zbraně. Po nocích můžu dobře spát. Zastávám takovou velmi staromódní

poučku: Měli bychom po sobě zanechat věci v lepším stavu, než v jakém byly, když jsme na svět přišli my. Snahou zlepšit svět jsem posedlý.

Zlepšíte ho?

Nehovoříme spolu jen o výživě, nebo jen o medicíně, obě tyto oblasti propojujeme. Když jsem před 25 lety přišel s termínem farmakologická výživa, kolegové pro to neměli moc pochopení. Dnes oddělení zabývající se farmakologickou stravou a vědou o výživě existují na různých světových univerzitách a tato oblast se stává respektovanou vědou. Mluvíme spolu o možné léčbě vážných potíží, která by byla účinnější než to, co nabízejí velké farmaceutické společnosti. Když si uvědomíte jejich zájmy, jsem upřímně překvapený, že jsme pořád ještě tady. (úsměv) Vždyť útočíme na finanční zájmy velmi dobře vyvinutého a nebezpečného odvětví. Mojí ambicí je lidi naučit, jak být natolik zdraví, aby toto odvětví vůbec nepotřebovali. Spolupracovat se Zinzinem je pro mě potěšení, protože mi dává možnost proměnit výsledky výzkumu v realitu. Ale nejde jen o tuhle jednu firmu, nýbrž o celé hnutí. Kdybych pracoval pro nějakého obra s klasickou korporátní strukturou, pro firmu, která tradičně inzeruje v médiích, nic takového bych říkat nemohl. Zinzino používá přímý marketing. Je to intimnější typ komunikace a hlavně lidé už nevěří expertům, zato věříme svým přátelům. Takové šíření mi ostatně připomíná slovo, které je spojeno s vaší nedávnou historií: samizdat.

BORIS DOČEKAL

Sofi

Když Michal odjížděl od pumpy, poslední před českou hranicí, zahlédl u výjezdu dívku. Měla blond vlasy, které jí padaly na ramena, dlouhé nohy vykukující z džínové minisukně a opírala se o velký batoh – nebo spíš on o ní. A pokud si stačil všimnout, její halenka měla hluboký výstřih. Na stop se vybavila. V ruce držela ceduli s nápisem Francie. Na okamžik zaváhal, nerad by si do auta nasadil nepříjemnou nebo nudnou společnici. Někoho, kdo mlčí a nesnaží se mluvit s řidičem, aby mu cesta líp ubíhala. Ale nakonec u ní zastavil, nebýt tak hezká, určitě by to neudělal a raději by poslouchal hudbu.

„Dobrý den, vezmete mě?“ zeptala se, když přišla k autu.

„Dobrý... A kam to bude, já jedu do Bretaně.“

„To se mi hodí, tam jsem ještě nebyla.“

Vylezl z auta, vzal její batoh a strčil ho do kufru.

Usadila se na předním sedadle a upravila si vlasy. Pak se usmála a z kabelky vytáhla elektronickou cigaretu.

„Můžu?“

„Jistě. Taky jsem to zkoušel, ale normální cigaretu to nenahradí... Jedete do Francie poprvé?“

„Ne, už jsem tam byla pětkrát, v Paříži, v Provence, na Riviéře, v Champagni a v Alsasku. Ráda se procvičím ve francouzštině.“

„Ještě studujete?“

„To už ne, pracuju jako vedoucí knihkupectví.“

„Vždycky jedete sama?“

„Vždycky, ráda si dělám, co chci a nerada se někomu přizpůsobuju. A kamarádka, se kterou by to bylo bezvadné, za rok na třítydenní výlet neušetří.“

„Měl bych se představit a můžeme si začít tykat, jestli vám to nevadí, ta cesta je hodně dlouhá. Já jsem Michal.“

„Sofie, ale všichni mi říkají Sofi.“

„To je hezký. Sofi... fakt pěkný... Jako vedoucí knihkupectví určitě znáš naše knížky. Vydáváme edici Česká povídka.“

„Tu znám, dobře se prodává, lidi mají docela rádi kratší texty. Večer si přečtou jednu povídku a jdou spát. I když poslední tři tituly se tak dobře neprodávaly.“

„Já vím a přemýšlím, co s tím udělat. Možná by to chtělo nějaký úplně nový nápad, ale žádný bohužel nepřichází.“

Přejeli hranici, což Michalovi pořád ještě připadalo úžasné. Za léta totality se mu podařilo vycestovat jen do Maďarska a Bulharska, na nutný devizový příslib, aby se podíval na Západ, nikdy nedosáhl.

Ještě chvíli se bavili o knížkách a pak Michal pustil Stinga.

„Toho mám ráda,“ řekla Sofi, což ho potěšilo.

„Já taky. Jednou jsem byl na jeho koncertě, byl to skvělý zážitek.“

Svižně projeli kus Německa, když Michal zastavil na jednom odpočívadle.

„Mám hlad, zvu tě na oběd.“

„To nemusíš, co ušetřím na cestě, můžu projít.“

V malé restauraci bylo jen pár lidí a křiklavé reklamní plakáty. Dali si vídeňský řízek a dvě malá piva. Michal přehlédl Sofiiny námitky a zaplatil.

A když už byli na pumpě, tak natankoval.

„Nemám ti přispět?“ zeptala se Sofi.

To odmítl.

Když přejížděli francouzské hranice, už se víc bavili o osobních věcech. Michal byl rád, že Sofi vzal, byla to výborná společnice a líbila se mu. Často uhýbal pohledem doprava, až se málem srazil s protijedoucím kamionem. Řekl si, že to nesmí přehánět, ale kdykoliv se na ni podíval, usmála se a ten úsměv v pravidelném půvabném obličejí jí moc slušel.

Kvečeru dorazili do malého města v Belgii, kde měl Michal zamluvený nocleh, ale jen v jednolůžkovém pokoji.

„Musíš jít se mnou a zeptat se, jestli nám dají přistýlku nebo druhý jednolůžkový pokoj, já bych to možná zvládl, ale s tebou to bude lepší.“

Přistýlku jim připravili a Sofi dala Michalovi padesát euro.

„Doufám, že ti nebude vadit, že budem spát v jednom pokoji.“

„Když mě nebudeš svádět, tak to zvládnou.“

„Vidíš, to mě nenapadlo.“

Že bych to zkusil?“

„To nechávám na tobě, jestli chceš narazit.“

Vysprchovali se a vyrazili na večeři do podniku, který jim doporučila recepční. Byla to nevelká restaurace na hlavním náměstí. Stolky – až na jeden ozdobený čerstvými kopretinami – byly obsazené. Vrchní jim přinesl jídelní lístek. Oba si objednali francouzskou specialitu – kohouta na víně. Byl vynikající. K jejich stolu si pak přisedl mladý Belgičan. Zatímco Sofi se s ním bavila, Michal přemýšlel, jestli by ji neměl vzít do malého domku, který měl v Bretani rezervovaný a kde byly dva pokojíky, takže by si vůbec nemuseli překážet. Francouz brzy odešel a Michal to Sofi řekl.

„To myslíš vážně?“

„Jasně, takhle se mnou můžeš udělat spoustu výletů, okolí dobře znám, už jsem tam byl. Uvidíš, že se ti tam bude líbit, je to nádherné místo daleko od lidí. Domeček se zahrádkou uprostřed velké ovocné zahrady... A když mi trochu přispěješ, nebudu se zlobit.“

„Vážně ti to nebude vadit?“

„Ne, jinak bych to neřikal... Hele, já už bych šel, jsem z tý tisícovky kilometrů docela utahaný.“

Přesto si v pokoji ještě chvíli povídali.

Řekla mu: „Budu s tebou ráda, ale žádný sex. S tebou jsem měla štěstí a těším se, co všechno mi ukážeš,“ ukončila rozhovor Sofi a popřála Michalovi dobrou noc.

„Dobrou,“ odpověděl a otočil se směrem ke zdi. V hlavě mu znělo – žádný sex. To ho vlastně ani nenapadlo, Sofi pro něj byla příliš mladá.

Ráno se Michal probudil první. Ještě chvíli nechal Sofi spát, byla otočená obličejem k němu a v ranních slunečních paprscích se zdála neuvěřitelně krásná, jako by ji namaloval samotný maestro Botticelli. Zalitoval, že není mladší, to by si s ní mohl něco začít, ale takhle je dělilo dobrých pětadvacet

VISITEZ
LA BRETAGNE

let. Obvykle mu nevadilo, že už je starý, ale teď by si hned pár desítek let ubral, aby mohl být jejím partnerem.

„Sofi, musíme jet, abychom to do večera zvládli, čeká nás ještě spousta kilometrů.“

Rychle se probrala a posadila se na posteli. V krajkové téměř průhledné podprsence ho vzrušovala, takže nemohl vstát, aby si jeho vzrušení nevyšimla.

„Běž do koupelny, já tě za chvíli vystřídám,“ navrhl.

Sofi vstala, její černé kalhotky byly neméně vzrušující, a zmizela v koupelně.

Posnídali v kavárně kávu a čerstvé croissanty, vyzvedli zavazadla a uložili je do auta. Chvíli jim trvalo, než se z městečka vymotali na dálnici. Sotva ujeli pár desítek kilometrů, Sofi usnula. Nevadilo mu to, občas se podíval, jak spí, a potlačil chuť pustit si nějakou muziku. Provoz byl plynulý, zatím

měli štěstí, akorát u Paříže zhoustl a Michala zamrzelo, že nejel přes Rouen, kde by asi jezdilo méně aut.

Do bretaňské vesnice dorazili o půl šesté. Pak pokračovali dál, až přijeli k osamělé usedlosti. Uvítal je velký rodinný dům se dvěma hospodářskými stavbami a malý domeček s doškovou střechou jako z pohádky uprostřed zahrady. Z domu vyšla asi čtyřicetiletá Francouzka v pruhované zástěře. Usmívala se. Michal se s ní pozdravil a další konverzaci nechal na Sofi. Vytáhl z kufru basu piva Bernard. Přivezl ji jako dárek majiteli usedlosti, který se jmenoval Bernard.

Vynosili věci z auta a usídlili se v obou pokojících.

„To je nádhra,“ neodpustila si Sofi, které se líbilo retro zařízení a spousta suchých květin v několika

skleněných i porcelánových vázách.

„Jak si tohle úžasný místo našel?“

„Náhodou mě sem poslali z turistické kanceláře.“

„Dáš mi cigaretu, prosím, ta elektronická se sem moc nehodí.“

Usadili se v zahrádce plné rozkvetlých růží a zapálili si.

„Jaký máš program na zítřek?“ zeptala se.

„Po snídani vyrazíme do Pont Aven, což je asi patnáct kilometrů vzdálené pěkné městečko, do kterého často jezdíval Gauguin se svými přáteli. V kapli nad městečkem visí žlutý Kristus, kterého zachytil na jednom svém slavném obraze. A jsou tu k vidění i jiná místa známá z Gauguinových obrazů. A odpoledne si uděláme výlet do jedné rybářské vesnice, kam se vždycky ve čtvrtek ve čtyři hodiny vracejí lodě s úlovky. Je to nádherná podívaná. A koupíme čerstvé ryby, uděláme si je k večeři.“

V Pont Aven si prohlíželi četné malé galerie. Co malíř, to jiný styl, ale z některých děl dýchala očividná komerce, na kterou malíři lákali turisty. Ale byla to zajímavá konfrontace a našlo se tam i pár pozoruhodných umělců, kteří si zřejmě nelámali hlavu s tím, jestli svá díla prodají.

Po obědě v hotýlku, ve kterém bydlíval Gauguin, se vydali k hlubokému zálivu, kde postávali rybáři doufající, že chytí něco k večeři. Ale neprálo jim štěstí a Sofi s Michalem se vrátili k autu.

Těsně před čtvrtou se v Guilvinecu objevila na moři první barevná loď a vzápětí další a další. Michal pobíhal po nábřeží a fotil chlapské rybáře vykládající úlovky. Veřejnost sice na molo nesměla, ale nikdo ho nevyháněl. Pak zašli do rybárny. Michal vybral dva plátky bílého tuňáka a dvě ryby zbarvené do červena, které už znal.

„Ty umíš vařit?“ zeptala se Sofi.

„Neboj, umím, to poznáš večer.“

O kus dál koupili dvě bagety, brambory a zeleninu na salát.

Do domku se vrátili kolem sedmé. Michal se pustil do vaření, ke kterému Sofi nepustil. Jídelna s kuchyní se rozvoněla pečícími se rybami. Sofi zatím připravila stůl. Na víno bohužel zapomněli, ale byla tu lahev bílého, přichystaná hostiteli jako uvítání.

„Zítřa je v sousední vesnici trh, kde koupíme víno. Jezdí tam vinař z Provence a má skvělé růžové.“

„Chutná to báječně,“ libovala si Sofi nad steakem z tuňáka a přikusovala k rybě křupavou bagetu, „ale příští nákup platím já.“

Druhý den se Michal probudil jako první. Sešel do jídelny a připravil na stůl snídani. Sofi se objevila brzo. Popřála mu dobré ráno a políbila ho na obě tváře. „Tohle Francouzi dělají,“ dodala, snad aby si to nevysvětloval jinak.

Na trh vyrazili s proutěným košem před obědem. Nakoupili několik lahví vína, platila Sofi, zeleninu a celé do zlatova opečené kuře.

„To je jiná káva než kuřata u nás, Francouzi si s grilem vyhrají a používají dobrá koření.“

Kuře snědli v blízkém parku. Zamaštěné ruce si otřeli do trávy a vyrazili do blízkého Quimperu. Ve městě zrovna probíhal folkloristický festival. Připojili se k lidem, které ve velkém stanu učil tradiční bretaňský tanec šedovlasý lektor. Ze začátku se moc nechytali, ale nakonec jim to docela šlo. V galerii na hlavním náměstí si prohlédli obrazy Gauguinová přítele, holandského malíře, jehož jméno brzy zapomněli.

Vrátili se až za tmy. Otevřeli víno a popíjeli v zahrádce. Majitelka jim přinesla dobrou domácí paštiku a dvě misky se salátem.

„Teď mi jenom řekni, proč taková hezká holka nemá partnera?“ vyzvídal Michal.

„Donedávna jsem chodila s kamarádem z gymplu, ale on se pořád choval jako kluk. Už mi ty jeho pubertální legrácky šly na nervy. A co ty?“

„Já jsem právě single a maximálně mi to vyhovuje. Člověk v mém věku se těžko přizpůsobuje. A mně se líbí mladý holky, jenže pro ně jsem už stará páka.“

„Starší zkušený muž s přehledem, to není špatná alternativa.“

„Mám to chápat jako nabídku?“

„Chápej to, jak chceš,“ zasmála se.

„Aby ses nedivila, co když se ve mně probudí zvíře. Ale já nejsem starší, já jsem starý, to je rozdíl.“

„Defenziva ti nesluší,“ řekla Sofi.

„Mám dobrý program na zítřek. V blízké vesnici pořádají svátek palačinek, hraje tam hudba, tancuje se, má to skvělou atmosféru, bude se ti to líbit. A přes den vyrazíme k moři. Voda je sice studená, ale v tomhle slunečném počasí to není na závadu.“

Na široké pláži byli skoro sami. Leželi na ručnicích a podřimovali. Sofi si pak lehla na záda a natáhla ruku k jeho ruce a stiskla mu ji. *Že by, napadlo ho, ale bál se tomu uvěřit. Měl oprávněný pocit, že ho od ní dělí dlouhé roky. Ale líbilo se mu to. Už míň se mu líbila studená voda, do které vběhli, když se to na slunci*

nedalo vydržet. Když se vrátili, sundala si horní díl bikin a natáhla se na ručník.

„Můžu?“ zeptal se a vytáhl fotoaparát.

„Proč ne,“ usmála se, „ale musíš mi slíbit, že bude jen pro tebe, že ji nedáš na sociální síť.“

„Neboj, Facebook a Instagram mě zatím neoslovily.“

Oslava palačinek se vydařila. Palačinky připravovali obyvatelé vesnice včetně několika mužů. Byly skvělé. A pak začala hrát hudba – líbivý popík. Sofi s Michalem se vydali na parket. Tancovali něco mezi rokenrolem a džajvem. Michal byl dobrý tanečník, ostatně před lety tančil závodně. Brzy se k nim připojil hubený muzík a něco drmolil francouzsky.

„V deset tu má být soutěž v rokenrolu a ten chlápek se ptá, jestli se nechceme zúčastnit.“

„Proč ne, když ještě trochu potrénujem, natrhnem jim prdel. A o co se soutěží?“

„O šampaňské Dom Perignon, vítěz dostane tři lahve, druhý dvě a třetí jednu.“

„Tak to si nemůžem nechat ujít, já myslím, že na nějakou lahev máme.“

Tanec jim šel, ale Michalovi se víc líbily plouzáky, jednak mu občas docházel dech, jednak se k Sofi

mohl přitisknout a nebránil se tomu, aby poznala, jak je vzrušený. Nijak na to nereagovala, neodtáhla se.

Vyhráli dvě lahve. Jednu vypili na místě, druhou vzali s sebou.

Druhý den ráno vstal Michal brzy s tím, že zajede do Concarneau pro ryby, paštiky, sýry a zeleninu. A chystal jedno překvapení. Když byli ve městě poprvé, všiml si, že se Sofi líbí jedny náušnice v malém krámku, ale nekoupila si je. Musel chvílku počkat, až se krámek otevře. Koupil náušnice a nechal je pěkně zabalit.

Když se vrátil, Sofi seděla venku, jedla třešně a v ruce měla čtečku.

Pozdravili se a Michal zmizel v domku. Uložil ryby a víno do ledničky, snědl kus bagety a jednu paštiku a zase vyšel ven. Chvilku Sofi pozoroval, jako by se k něčemu odhodlával.

„Nechceš se jít projít? Znáám tady hezkou cestu, která vede ke starému mlýnu, myslím, že jsem ho viděl na nějakém obraze.“

„Ráda.“

Položila čtečku do křesla a rukou si upravila vlasy. Měl pocit, že tak husté a krásně zbarvené ještě neviděl. Vlastně nebyla čistá blondýna, ve vlasech měla tmavší, ale ne uměle barvené pramínky. Připomínaly podzimní bukové listí. Zadíval se na ni a přál si, aby si byli blízci, aby o něj projevila zájem a mohli by spolu někam jet. Třeba do Maroka, když se tam mluví francouzsky. Aspoň by měl dobrou průvodkyni, která dokáže leccos zařídit. On se francouzsky domluvil jen zanedbatelně.

Šli zastíněnou alejí starých platanů až k mlýnu. Opravdu vypadal jako ze starého obrazu, jako by se tu zastavil čas někdy v roce 1890. Kolo se ještě otáčelo, ale jen tak naprázdno.

„Něco pro tebe mám,“ řekl a vyndal z kapsy sametovou krabičku.

„Co to je?“ udivila se.

„To zjistíš jedině, když ji otevřeš.“

Poslechla ho. „No ty seš zlatý,“ vydechla, „ale to si nezasloužím. Chtěla jsem se tam ještě stavit a koupit je, v nákupech jsem strašně nerozhodná.“

„Zasloužíš, jednou ti řeknu proč.“

„Kdy jednou?“

„Až bude vhodná chvíle.“

„Tajněstkáři,“ řekla a dala mu pusu, nejprve takovou kamarádkou, teprve potom opravdovou, která chutnala po třešních. Objali se a chvíli zůstali bez hnutí. Stalo se to tak nějak přirozeně, Michal si nemyslel, že za šperk dostane odměnu, no, nemyslel, doufal, že to Sofi ocení. Držel ji okolo ramen, jako

by ji nikdy nechtěl pustit, jako by se změnili v sousoší milenců. Trvalo to dlouho, než se mu vyvinula z náruče.

Ještě jednou ho políbila a chytila za ruku. Šli pod ševelicími korunami starých stromů a vypadali jako zamilovaná dvojice, která se vrací z procházky.

Strávili v domku ještě několik dní a příjemných večerů. Občas se políbili, pohladili, ale k sexu jakoby měli oba daleko. Michal si každý den říkal, že v noci přijde do jejího pokoje, že se budou milovat. Ale netroufal si, měl pocit, že by ona měla přijít za ním, že ona by měla vynést tuhle kartu.

Poslední den navrhl, aby na pár dní jeli k zámkům na Loiře. Sofi nadšeně souhlasila. Ale byl srpen, kdy Francouzi vyrazejí na dovolenou, takže nemohli celé odpoledne sehnat nocleh. Až se uchytili v jednom zámeckém hotelu, kde měli volný pokoj s širokou manželskou postelí. Taky byl pěkně drahý.

Šli spát brzy, ale oba nemohli usnout. On se odhodlával se Sofi dotknout, přitisknout ji k sobě, ale pořád měl pocit, že na tahu je ona, že ona musí projevit zájem o něj, že chce něco víc než jen polibky a hlazení, držení se za ruce. A byla to ona, která se k němu přitiskla a začala ho napřed jemně a pak vášnivěji líbat. Poddal se tomu a ona pak zavedla jeho penis do své vaginy. Milovali se tiše, beze slov. Teprve potom jí udýchaný řekl, že ji miluje. „Nevím, jestli je to láska, ale jsem s tebou ráda.“

Ráno Michala probudil mobil. Volala mu žena jeho nejlepšího přítele, že její manžel umřel.

„Jak to?“ zeptal se. „Vždyť mu primář dával tři měsíce.“

„Umřel v úterý, ale já jsem neměla sílu ti zavolat. Pohřeb je zítra ve tři odpoledne.“

„No…“ váhal, „já přijedu… ten pohřeb stihnu. Uvidíme se. A drž se.“

„Je to divný, ale cítím úlevu, to čekání bylo nesnesitelné.“

„Tak zítra, opatruj se.“

Sofi se mezitím probrala. Řekl jí, co se stalo a že musí odjet a vrátí se až pozítří.

„Počkáš na mě?“ zeptal se.

„To víš, že jo. Udělám si nějaký výlet, tentokrát jsem vůbec nestopovala, tak vyzkouším, jak jsou Francouzi galantní.“

Odjel hned po snídani. V Jihlavě byl druhý den dopoledne, nařídil si budík na druhou a šel si chvíli lehnout.

Pohřeb v síni krematoria nebyl smutný a stísnující, nad rakví visela usměvavá fotka nebožtíka a oba řečníci

se spíš soustředili na to zábavné v jeho životě. Po pohřbu skončili nedaleko v hospodě. Každý vytahoval zážitky, které měl se zesnulým, a ani jeho žena nepůsobila zdrceně. Smutek si nechávala pro sebe.

„On by nechtěl, abychom byli smutní. Prožili jsme pěkný život a máme hodné děti. Jenom se bojím, že budu často sama, děti bydlí v Praze a nemůžou sem pořád jezdit.“

Do francouzského hotelu se vrátil v podvečer. Sofi v pokoji nebyla a stačil si všimnout, že tam není ani její batoh. Ale byl příliš unavený na to, aby o tom přemýšlel. Popravdě řečeno, ani si nemyslel, že by jejich vztah měl být trvalý, ale s jejím zmizením nepočítal. Zklamáný usnul.

Dvěře se pomalu otvíraly a objevila se v nich Sofi. Tvářila se provinile. Nebo spíš rozpačitě.

„Ahoj,“ řekla měkce.

„Ahoj, to je dost, že jdeš,“ řekl, jako by přehlídl ten batoh, „cos dělala celý den?“

Položila batoh na zem a sedla si do křesla.

„Nezlob se, chtěla jsem odjet, ale nešlo to. Půl dne jsem seděla v kavárně a vypila nejmíň pět káfi. Najednou mi přišlo rozumné nezůstávat, nechat to být, přece jen ty roky… Jseš strašně milej.“

„Jsem starý a mladší už nebudu.“

„Nedokázala jsem se zvednout, rozhodnout se a… nakonec jsem tady. Mám tě ráda, s tím se nedá nic dělat. Nevím, jestli tě budu mít ráda za deset let, ale teď tě miluju…“

„To už budu nezajímavý starobní důchodce, který se hrabe ve vzpomínkách a dojíám se starými fotografiemi…“

„Říkám, že teď tě miluju a chci s tebou žít, ať už to bude jen rok nebo dvacet let…“

„Takže mi předpovíáš ještě dvacet let života…“

„Nemluv hlouposti… Půjdu se osprchovat,“ řekla.

„Já počkám.“

Přivřel oči a vzápětí usnul. Nevzbudila ho, i když měla velkou chuť milovat se s ním, ale mají před sebou ještě spoustu času, milování počká. Lehla si a rukou si opřela hlavu. Dívala se na něj a v duchu přemítala, jestli udělala dobře, když se vrátila. Koleny se dotýkala jeho nohou a těšila se na ráno. Nemohla se dočkat, až se začnou milovat v tom příjemném zámeckém pokoji s postelí krytou zřasenými starorůžovými nebesy. Konečně s tváří zabořenou do polštáře a rukou na Michalově rameni usnula.

IRONMAN HAWAII 2019

Ironman –
nejlegendárnější triatlon
ze všech

Havajské ostrovy –
jedno z nejdlejších
míst na planetě

Triatlonista –
člověk, který nechápe,
že jeden sport stačí

PLAV! 3,86 km

226,3 –
celkový počet
závodních kilometrů

26 °C –
teplota vody v zátocě
na startu

2.079m –
převýšení

650.000 USD –
částka věnovaná
na ceny závodníkům

2.385 –
účastníků na startu

96,7% –
z nich závod dokončilo

43 let –
průměrný věk

18 let –
minimální věk

JEĎ! 180,2 km

17 hodin –
časový limit závodu,
tzn. do půlnoci

**7 h
52 min
39 s**

nejrychlejší čas

BĚŽ! 42,195 km

Ivo Raisr

Hrdinové nenesí vždy odznak nebo uniformu. Své o tom vědí cestující linkového autobusu z Liberce. Během jízdy zkolaboval řidič za volantem. Naštěstí seděl poblíž Ivo Raisr, který okamžitě zareagoval a převzal řízení.

To Patrik Klein zase na tramvajové zastávce našel tašku s klíči od auta i vyšší finanční hotovostí. Pochtivý nálezce donesl zavazadlo na nejbližší policejní služebnu, a to se tak vrátilo majitelce.

Držitelům ceny Fair Play děkujeme a věnujeme jim pivo na rok zdarma.

Patrik Klein

V jubilejním desátém ročníku soutěže pivních speciálů Cerevisia Specialis, kterou organizuje Výzkumný ústav pivovarský a sladařský, jsme opět uspěli. V rekordní kategorii 17 druhů neobvyklých piv jsme stáli na bedně s Bernard s čistou hlavou Švestka.

Rok 2019 přinesl pivovaru celkem 34 ocenění, třicet z nich získal v degustačních soutěžích, přičemž v 11 případech se jednalo o zahraniční degustační soutěže.

V soutěži Pivo roku 2019 pořádané Sdružením přátel piva, která letos proběhla již po dvacáté deváté, dosáhl Rodinný pivovar Bernard na největší úspěch, když se opakovaně stal Pivovarem roku. Zároveň v jednotlivých kategoriích získala ocenění i naše piva – Bernard Kvasnicová desítka, Bernard Černý ležák s jemnými kvasnicemi a Bernard IPA. V absolutním pořadí byl Bernard IPA na druhém a Bernard Černý ležák na třetím místě. V anketě hlasovalo 1491 členů SPP, a to pro 311 značek piv.

Magazín Vlastní cestou získal v roce 2019 v soutěži o nejlepší firemní magazín CZECH TOP 100 třetí místo.

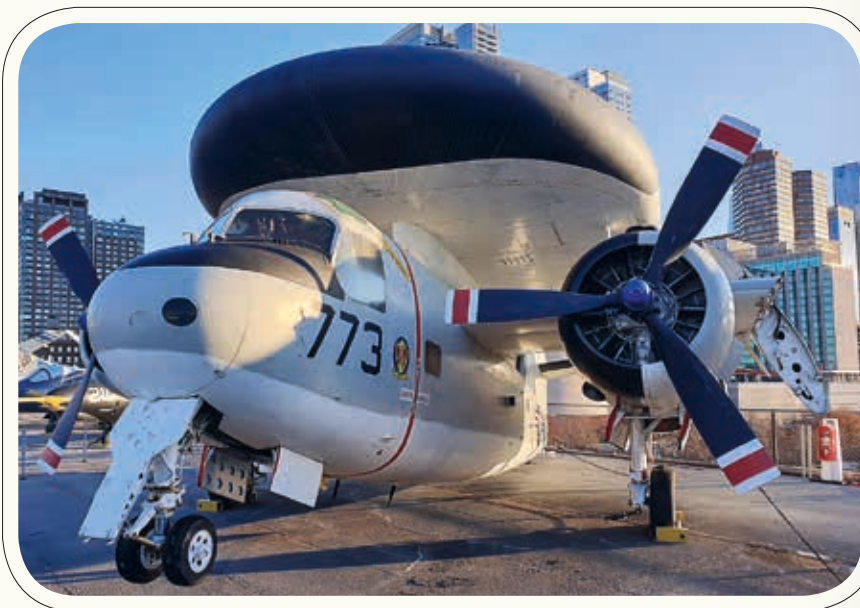
Na uznávané zahraniční soutěži Brussels Beer Challenge v Begickém království získal zlatou medaili Bernard Sváteční ležák s jemnými kvasnicemi. Do soutěže bylo přihlášeno 1650 piv ze 40 zemí.

USS Intrepid (CV-11), 1943 – jediná letadlová loď svého druhu, která díky ponoru 8,7 metrů může kotvit jen pár metrů od 46. ulice. Z paluby se tak lze kochat panoramaty Manhattanu, včetně slavné Empire State Building.

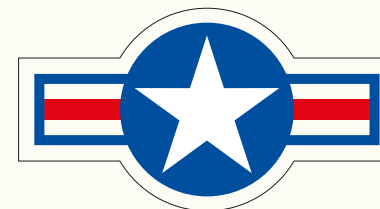

▼ E-1B Tracer, 1958 – letadlo nesoucí radar pro sledování vzdušných cílů.

INTREPID

NEOHROŽENÝ,
NEBOJÁCNÝ A SRDNATÝ

V docházkové vzdálenosti od neony ozářeného, surrealisticky působícího a hlavou na hlavě prorostlého Times Square, kde se jen stěží posunete vlastním směrem, leží na řece Hudson jeden z muzejních klenotů New Yorku. Na konci 46. ulice se na hladině tiše houpe Intrepid – námořní a letecké muzeum, které je rozkročeno okolo mola číslo 86. Z jedné strany k němu přiléhá kotvící letadlová loď USS Intrepid, ze severní strany pak ponorka USS Growler a na mole samotném v britských barvách Aérospatiale-BAC Concorde z roku 1976. Kromě toho, že si zde přijdou na své nejen fanoušci letectví, námořní plavby a milovníci válečné historie 20. století, je muzeum také jedním z mála nevšedních úniků z přelidněného Manhattanu – jak pro dospělé, tak i pro děti.

▲ Jak letadlovou loď USS Intrepid, tak i ponorku USS Growler je možné prolézt doslova skrz na skrz a s trochou fantazie si zkusit službu na těchto plavidlech na vlastní kůži.

▲ Concorde, 1976 – drží rekord v přeletu přes Atlantský oceán za 2 hodiny a 50 minut.

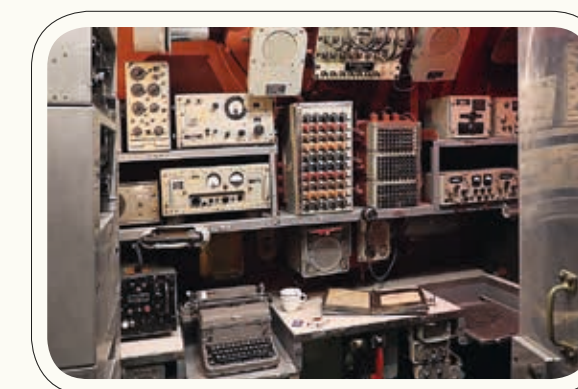
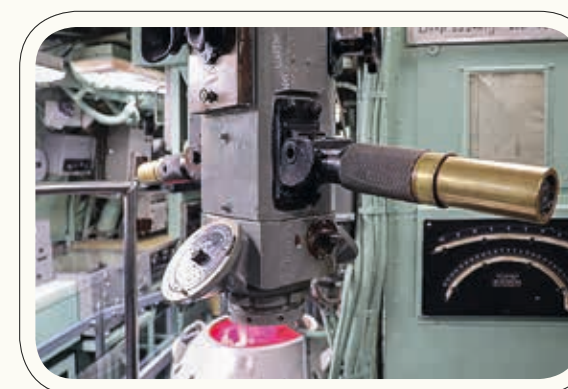
▼ F-14D Tomcat, 1974 – jeden z mála letounů s měnitelnou geometrií křídel, kterého proslavil neméně slavný film Top Gun s Tomem Cruisem.

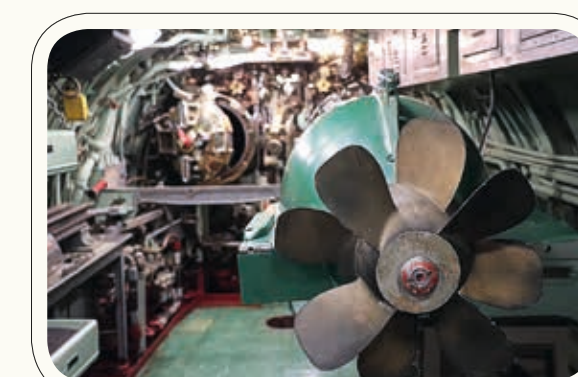
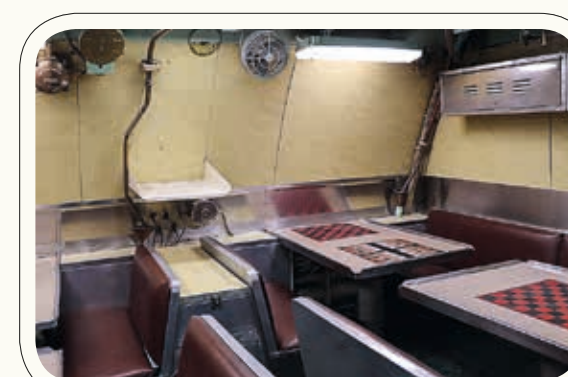
▼ F-16A Flying Falcon, 1978 – letoun určený pro vzdušné souboje, jeho modernizovaná verze se v hojně míře používá dodnes.

USS GROWLER

Ponorka USS Growler, 1958 – jedna z hlavních amerických zbraní v době studené války, která by v případě potřeby byla schopná odpálit 4 rakety s jadernými hlavice a osm torpéd pro podvodní boj. Posádku tvořilo 9 důstojníků a 78 mužů, po většinu své služby ponorka operovala z havajského přístavu Pearl Harbor.

Pochopit prales

Vojtěch Novotný | tropický biolog

Apokalyptický tón ochranářů věci nesvědčí.

Pane profesore, v souladu s názvem tohoto magazínu jste se před čtvrt stoletím vydal vlastní cestou a založil na Papui-Nové Guineji biologickou stanici. Byl to risk?

Určitě. A velký. Vědci jsou typicky zvyklí na to, že přijdou do tropických zemí a vůbec se nestarají o to, jakým způsobem se tam budují laboratoře, zaměstnávají lidé, získávají všechna možná povolení. To všechno jsme se museli naučit. Bylo to riskantní, na druhou stranu nás k tomu situace trochu dotlačila.

Protože se zavřela původní americká stanice, kde jste s výzkumem na největším tropickém ostrově světa začínali?

Měli jsme tím pádem dobře vyškolený výzkumný tým z místních lidí a bylo nám ho líto jen tak rozpustit. Vůbec jsme nevěděli, do čeho jdeme, ale otevřelo nám to cestu k dalšímu výzkumu. Je jasné, že kdyby nadále fungovala stanice původní, ve srovnání s dnešní velikostí projektu bychom v zásadě živořili. Byla to stanice pro řadu malých projektů, nikoli pro vlastní laboratoře a 35 zaměstnanců. Díky té katastrofě se otevřela nová příležitost.

Navíc to rozšířilo vaše zaměření, že?

Začali jsme budovat další důležité výzkumné infrastruktury. Dále jsme se čím dál více zapojovali do spoluprací s jinými mezinárodními týmy, naše stanice jim začala sloužit jako základna. Naše původně úzké zaměření na vztah mezi byložravým hmyzem a tropickými stromy se tak rozšířilo v zásadě na celou ekologii tropického lesa.

A dál?

Třetí vývoj znamená rozšíření týmu místních výzkumných asistentů o školení novoguinejských studentů, bakalářů, magistrů a s pomocí Jihočeské univerzity i doktorandů. A čtvrtý vývoj – původně

jste byli striktně vědečtí, ale nakonec jsme začali být trochu aktivní i v ochraně přírody.

Čemu přesně se věnujete?

Všechno se točí kolem tropického deštného pralesa. Z pohledu Evropana je to hodně zvláštní místo, má naprosto neuvěřitelnou rozmanitost rostlin a živočichů. Ani biologovi to úplně nedává logiku. Rostliny, zejména stromy, potřebují v zásadě tytéž podmínky – světlo a živiny. Proto je záhadou, proč jeden z těch druhů nepřevládne tak jako u nás. Zkoumáme, proč je v tropech tolik druhů rostlin a živočichů.

Proč tedy?

Testujeme hypotézy, že rostliny jsou omezovány svými přirozenými nepřáteli, zejména houbovými patogeny a hmyzem. Jakmile se nějakému stromu začne dařit a jeho populace začne vzrůstat, stane se velmi atraktivním. To je důvod, proč zemědělcům musí používat pesticidy – pokud nasejete jeden druh rostliny na obrovské pole, je mimořádně atraktivní pro škůdce. Strom, který se v tropickém lese stává hojným, přiláká všechny nepřátele, ti ho odkáží zpátky do příslušných mezí, pak o něj ztratí zájem. Tím je strom sražen zpět do vzácnosti. Tak to v pralese chodí.

Je v tom nějaká logika?

Evoluce nemá žádný smysl, často vede i ke zdánlivě naprosto nesmyslným výsledkům. Typickým příkladem jsou malé ostrovy. Nová Guinea je největší tropický ostrov planety, chová se podobně jako kontinent, ale třeba na ostrově Havaj se drozofila, tedy octomilka, kterou dobře známe i z Česka, v tamní izolaci obrovským způsobem rozrůznila, takže tam žije čtvrtina všech druhů na světě. Havajské ostrovy je nepotřebují, octomilky tam vznikly, protože k tomu byly příznivé podmínky. Druhy vznikají

oportunisticky, kdekoli můžou. Buď se do systému zařadí, nebo nikoli.

Co z vašeho výzkumu řadíte nejvýše?

Naše studie kvantitativně popsaly rozměry druhové diverzity hmyzu v tropických lesích. Biologové jsou tak ohromeni tropickou rozmanitostí, že se nechávají unést – i vážení kolegové začali publikovat odhady o tom, že tam žije 30 milionů druhů hmyzu... My jsme to uvedli na pravou míru. Vždycky říkám, že jsme způsobili vyhnutí mnoha milionů virtuálních druhů hmyzu, které nikdy neexistovaly, ale biologové se o ně opírali. To považuji za zajímavé. V mém případě k tomu už přistupuji i jiné věci. V posledních letech školíme asi padesát procent všech novoguinejských biologů. V Českých Budějovicích se v Biologickém centru Akademie věd podařilo vytvořit velice úspěšné a dravé pracoviště mladých vědců, často mých bývalých studentů.

Je váš výzkum i prakticky aplikovatelný?

Jsmo motivováni hlavně snahou porozumět tropickému lesu jako velmi zajímavému ekosystému, praktické aplikace jdou spíš směrem k ochraně přírody. Naším cílem je přispět k zachování tropické rozmanitosti, což při rostoucí populaci a tím pádem zvyšujícím se tlaku na tamější lesy není jednoduché. Část výzkumu se týká regenerace lesa nebo jeho fragmentace – jak přežívá rozmanitost v menších úsecích lesa, které zbydou.

Přežívá?

Představa, že nic jiného než obrovská, nekonečná tropická divočina nemá cenu, není úplně správná. I krajina s remízky, kde se fragmentované lesy střídají s vesnicemi a zemědělstvím, má význam, byť diverzita pochopitelně poklesne. Má cenu za ni bojovat. Zvláště ve srovnání s naprosto industrializovaným zemědělstvím, kdy je celá krajina přeměněna

prof. RNDr.
VOJTĚCH NOVOTNÝ, CSc.
*1964

Přední český biolog, který již čtvrt století vede výzkumnou stanici na Papui-Nové Guineji. Vystudoval Přírodovědeckou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci, působí v Entomologickém ústavu Biologického centra Akademie věd v Českých Budějovicích a na Jihočeské univerzitě.

třeba na plantáž palmy olejné nebo cukrové třtiny. Tam biodiverzita naprosto zkolabuje.

Vzpomínám si, jak jsem tyto děsivé monolitické plantáže viděl při přeletu nad Borneem. Existují i na Papui-Nové Guineji?

Ta je dost výjimečná v tom, že tradiční kmenové vlastnictví půdy je uznáváno zákonem. Každý kmen má svoje malé území, tím pádem je strašně obtížné uskutečnit cokoli na větší škále. Je téměř nemožné vyhlásit národní park, ale také založit velkou olejnou plantáž. Ve finále to má spíš pozitivní efekt, ale je to asi dočasné. Tamní populace má touhu po ekonomickém rozvoji a zemědělství je jednou z mála možností. Tropický les je prostředí, které mají rádi a asi by ho i rádi udrželi, ale s životní úrovní, kterou máme my v Evropě.

Což souvisí s nejpropiranějším tématem dneška, změnou klimatu. Blíží se apokalypsa?

Rozhodně nejsem šťasten z čím dál apokalyptičtějšího tónu ochranářů a myslím, že to opravdu nesvědčí věci. My máme apokalypsu hrozně rádi a neustále ji očekáváme, což vidím i na Papui. Velice nadšeně přijala křesťanství různých denominací, a když se blížil rok 2000, v odlehlých vesnicích vládlo apokalyptické očekávání konce světa. My v Evropě jsme ztratili náboženství, nikoli apokalyptismus, a tak si to nahrazujeme mechanismy globálního oteplování.

Můžete to rozvést?

Že jsem skeptický, vůbec neznamená, že si nemyslím, že změna klimatu neprobíhá nebo že to není vážné téma. Zároveň za minimálně stejně vážné téma považuji třeba mizení přirozených ekosystémů tropického lesa. A opravdu se nedomnívám, že apokalyptismus čemukoli prospívá. Novoguinejské vesnice čekalo po roce 2000 vystřízlivění, neboť se zjistilo, že spasitel nepřišel. A obávám se, že pokud

se u nás vystřízlivění dostaví poté, co utratíme obrovské peníze ve snaze zabránit něčemu, co nepřichází, může to ochranu přírody hodně poškodit.

Děje se kvůli změně klimatu něco na Papui?

Biologicky prakticky nic. Ale samozřejmě lidé čtou, takže mají tendenci vidět změnu klimatu ve všem. Řada ostrovů tu zažívá přirozenou erozi – dříve to byla běžná věc, teď za to může změna klimatu. Člověk vidí to, co chce vidět.

Ostrov přináší dobré ukázky toho, že nic není černobílé, že?

Probíhá tam těžba plynu a firma ExxonMobil je pod rostoucím mezinárodním tlakem. Na druhou stranu zrovna tato aktivita přináší zemi značné peníze, o které by jinak pravděpodobně přišla a musela by je získávat z environmentálně mnohem problematičtějších věcí typu těžby dřeva nebo propagace plantáží.

Co s tím?

Problém klimatu je reálný, ale často je z toho skutečně náboženství. Já to vidím jako jeden vážný problém z několika. Dalším je třeba rostoucí populace, a tam jsou mechanismy jednoznačně zdokumentované. Jakmile stát ekonomicky pokročí, populace přestane růst a začne klesat. To se už děje v zásadě všude s výjimkou Afriky. Což je paradox. Ekonomický růst v krátkém horizontu zhoršuje životní prostředí, ale v dlouhodobém horizontu je tím, že reguluje populaci, pro prostředí pozitivní. Jestliže bude veškerá ekonomika překllopena na limitování skleníkových plynů, bude to mít negativní následky mimo jiné na bohatství lidí v klíčových tropických regionech, kteří pak budou přírodu možná nadále poškozovat.

Vidíte nějaký způsob řešení?

Klíčová je investice do nových technologií, změna chování je podle mě zcela ztracená varta. Člověk vidí aspiraci lidí v tropických zemích včetně

Novoguinejců – chtějí životní úroveň Evropy a žádná změna klimatu je od toho neodradí. Tam žije osm milionů, což není tak důležité. Ale Indie už ano. A současný rozdíl mezi emisemi skleníkových plynů Indie a Číny je celá Evropa. Což znamená, že pokud se Evropa stane kompletně uhlíkově neutrální a Indie mezitím zbohatne na úroveň Číňanů, celý efekt se vymaže. Nová Guinea mi dává jasnou zprávu. Ano, lidé mají rádi životní prostředí, ale dobrovolná skromnost je něco, co je s výjimkou bohatších vrstev evropské společnosti zcela nereálné.

Co z toho plyne?

Tak jako se kosmické technologie posunuly dopředu programem Apollo, my bychom místo všech dobrovolných skromností a nových pojmů typu ostuda z létání měli zase přijít s jakýmsi globálním programem Apollo pro limitaci skleníkových plynů a s ústupem od ekonomiky na nich založené. Viděl jsem statistiku, že emise skleníkových plynů jsou výborný faktor, z nějž lze předpovědět bohatství dané země – čím více emisí, tím větší bohatství. Dokud se tato spojnice nezmění, je naprosto vyloučené dosáhnout redukce skleníkových plynů.

Jak dlouho byste ještě rád na Papuu jezdil? Další čtvrt století?

Trávím průměrně asi šest měsíců z roku tam a šest v Čechách – a vždycky se těším na tu změnu. Obě země začínají být domovem. Určitě bych postupně upravil styl práce. Jako mladší jsem byl zaměřený sto procentně na výzkum, teď mi jde o budování týmu, školení studentů. Jsem si jistý, že ke stáru má člověk tendenci k syntéze, reflexi, psaní knih. Ale nevidím žádný zásadnější důvod, proč s cestami přestat. Zdravotní péče na Nové Guineji je horší než u nás a hlavně není tak rychlá, člověk jistým způsobem ve stáru riskuje. Na druhou stranu létání tam a zpátky zase tak velká zátěž není. Však jsou letadla plná duchodců.

Navštivte penzion

Feng Shui Wellness Apartmanház Hévíz

www.fswheviz.hu
GPS 46.7880403, 17.1812959

největší termální jezero v Evropě

Hexenšus

DAWSON CITY

No jo, hexenšus.

Ach jo.

♪ Vzkázala mi má paní, že už mě nemiluje ♪

CHYTLA MĚ ZÁDA. ESKYMÁCKÝ ŠAMAN MI PORADIL, AŽ TO ZKUSÍM ROZCHODIT A ROZEZPÍVAT.

♪ že si našla jinýho chlapa ♪

A TAK JSEM ODPOLEDNE VYRAZIL NA MALOU PROCHÁZKU.

♪ a tak piju, kamaráde, a tak piju na rafandě ♪

VENKU BYLA PĚKNÁ FUTEŘ, ALE I V TOM TADY ČLOVĚK UMÍ CHODIT A JEN TAK SE NEZTRATÍ.

♪ každý den, až do rána ♪

SNĚŽILO A JÁ ŠEL TOU BÍLOU TMOU DÁL A DÁL A PŘEMÝŠLEL O LÁSCE, JAK JE TO S NÍ NĚKDY TĚŽKÉ.

♪ byl jsem hluchý, kamaráde, a teď' mě život bolí ♪

A TAKY O SVĚTĚ, JAK KRÁSNE TO JE MÍSTO, ALE MY NEJSME FURT SPOKOJENÍ.

♪ byl jsem slepý, kamaráde, a teď' budu sám ♪

O TOM, PROČ SE TAK NENÁVIDÍME. PROČ SE VRAZDÍME.

♪ vzkázala mi má paní, ať se jí raději vyhýbám ♪

PROČ SE TAK PŘEDVÁDÍME.

♪ že už mě nechce znát ♪

PROČ SE VYTAHujeme A HRAJEME SI NA CHYTROLÚNY,

♪ a tak půjdu, kamaráde, a tak půjdu, na konec světa dál ♪

I KDYŽ JSME VŠICHNI ÚPLNĚ STEJNÍ PITOMCI.

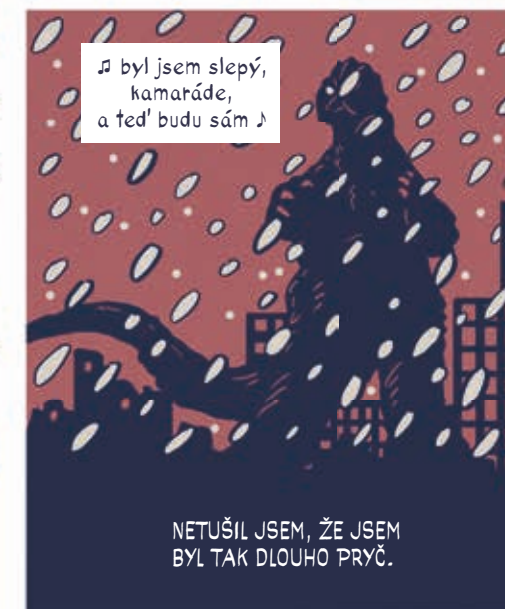
♪ tam, kam mě nohy donesou ♪

A PROČ SI MYSLÍME, ŽE O ŽIVOTĚ VÍME VŠECHNO, I KDYŽ O NĚM VÍME PRD.

♪ byl jsem hluchý, kamaráde, a teď' budu sám ♪

PAK MI ZAČALA BÝT ZIMA, A TAK JSEM SE VRÁTIL DOMŮ.

♪ byl jsem slepý, kamaráde, a teď' budu sám ♪

NETUŠIL JSEM, ŽE JSEM BYL TAK DLOUHO PRYČ.

To je nečas, co?

Ty nejseš mrtvej?

A ŽE JSEM VLASTNĚ MRTVEJ MUŽ.

Jak mrtvej?

Kde jsi teda byl?

ALE TAK TO TADY CHODÍ.

Jen tady okolo. Šel jsem rozchodit ty záda.

Celej rok, jo?

Včera jsme tě pohřbili. Jako zmizelého.

Zamyšlení nad půdou

Co si představíte, když se řekne zemědělská půda? A proč by měla být zdravá, živá a úrodná? Jak k tomu můžeme přispívat, jakou péčí od nás půda potřebuje? Pojdme se na chvíli společně ponořit do tohoto komplexního tématu, o kterém je poslední dobou stále více slyšet.

„Zkoumej, jak společnost využívá svou půdu, a dojdeš k docela spolehlivému závěru o tom, jaká bude její budoucnost.“

E. F. Schumacher (1973)

Podle zprávy Ministerstva zemědělství trpí dvě třetiny půd v České republice erozí, polovina půd je utužena, necelá polovina trpí okyselováním a chemickou kontaminací. Ve zkratce, velká část české půdy je vyčerpaná a téměř bez života. Denně je několik hektarů půdy v nejurodnějších polohách zastavěno. S půdou se obchoduje, spekuluje, za její vlastnictví jsou přijímány dotace. O čem všechny tyto informace a čísla vypovídají? O tom, že půda je v současném systému pod obrovským ekonomickým tlakem na zisk, který způsobuje, že jsme půdu zredukovali na pouhý výrobní prostředek a bereme z ní víc, než jí vracíme. To je neudržitelné a také nefér, neboť je to nejen na úkor nás, ale i dalších generací. Žádný vztah, ve kterém si bereme víc, než dáváme, nemůže dlouho fungovat.

Vraťme se ale ještě o několik kroků zpátky – co to vlastně je ta půda? Půda je živá bytost – propojený ekosystém mnoha organismů, které, podobně jako buňky, orgány a bakterie v lidském těle, spolupracují, udržují rovnováhu a vytvářejí podmínky pro život rostlin. Bez půdního života a humusu se utužená půda stává mrtvou a je pouhým „držákem“ na rostliny. Kromě toho ztrácí svou schopnost přijímat vodu z dešťů, což je ničím nenahraditelná funkce. Živá půda

plná humusu je jako houba – když zaprší, dokáže pojmout velkou část srážek a voda pak může pomalu zasakovat hlouběji a doplňovat zásoby podzemních vod, které zase na jiném místě vyvěrají v podobě pramenů a studánek. Říká se tomu úplný vodní cyklus. Když se z půdy stane nepropustná vrstva, po které voda jen steče (a někde jinde způsobí záplavy), tak je tento životně důležitý cyklus narušen. Nemusí ani pršet o moc méně, ale spodní vody ubývají, protože se k nim voda z dešťů nemá jak dostat. A pak začínají umírat i stromy, jejichž kořeny nedosáhnou na vodu tak jako dřív. A bez stromů je krajina ještě více vyprahlá a rozpadlá. Začarovaná spirála. V době, kdy klimatickou změnu popírá snad už jen málokdo, je třeba pochopit, jak významnou roli má v klimatu voda a její navrácení do krajiny, protože kde není voda, není ani život. A tím jsme opět zpátky u půdy – způsob, jakým o půdu pečujeme, má přímý vliv na to, kolik je v krajině vody, a tedy i na její klima.

Jak se vlastně stalo, že jsme to nechali dojít tak daleko, téměř na hranu podmínek umožňujících život? Domnívám se, že jsme zapomněli na to, že půda (a vše, co je součástí přírody) je dar. Že, stejně jako Země samotná, je to živá bytost, se kterou je možné komunikovat a rozvíjet vztah – vztah plný lásky, úcty a vděčnosti za obživu. Věřím, že někde hluboko uvnitř tento vztah stále cítíme a intuitivně víme, že naše zdraví a štěstí přímo závisí i na zdraví krajiny (půdy, vody, vzduchu, stromů...). Naše těla mohou být skutečně zdravá, jen když je zdravé i „tělo“ Země. Cítíme to, když se procházíme krásnými a ještě nenarušenými místy, o která pečují lidé, kteří nezapomněli. Hřeje nás to u srdce a někde uvnitř víme, že takto je to

správně – v souladu s životem. Proto taková místa vyhledáváme.

Co tedy můžeme (nejen) pro půdu dělat? Potřebujeme se především rozpomenout, vymanit se z hypnózy nahlížení na půdu a Zemi jako na pouhé zdroje – skrze čísla, nechat v sobě rozeznít tu prapůvodní strunu našeho vztahu se vším živým, s půdou, začít cítit vděčnost za její dary při každém jídle a nechat se dojímat krásou naší krajiny. Potřebujeme navrátit život a zdraví do středu všech našich rozhodnutí. A konkrétně? Dávajme půdě dobrou výživu – v podobě kompostu, humusu, zeleného hnojení... Chemie jí nesvědčí, stejně jako nám. Nezačínajme ji příliš těžkými stroji, ať se může opět nadechnout. Podporujme ty, kteří už dnes o půdu pečují šetrně a s láskou – například formou komunitou podporovaného zemědělství. Budujme remízky, tůně, místa, kde může voda zasakovat do půdy a kde je prostor pro další živé tvory. Pokud vlastníte půdu a pronajímáte ji, zajistěte v pachtovní smlouvě podmínky šetrného hospodaření, zajímejte se, co se na vaší půdě děje a jak se jí daří. I města a obce mohou ledacos pozitivně ovlivnit – příkladem může být město Praha, které nedávno rozhodlo, že na jeho 1650 ha půdy se bude moct hospodařit pouze ekologicky. Fanděme velkým zemědělcům, aby se jim podařilo najít způsoby, jak změnit své hospodaření k šetrnějšímu. Pokud vůbec má být nějaký systém zemědělských dotací, měl by podporovat jenom ty, kteří se o půdu starají dobře. A neméně důležité na závěr, představujme si a udržujme v sobě vizi krajiny, která se ozdravuje, do které se vrací voda, život a rovnováha, ve které se dobře žije, anebo slovy naší hymny, kde zemský ráj to na pohled.

Lhát

se nemá

Kdo lže, ten krade, říká stará moudrost. A protože krást se nemá, nemá se ani lhát. Sáhnu teď po jedné vzpomínce z dětství. Seděli jsme s bráchou v kuchyni a dělali si domácí úkoly. Vtom do místnosti vtrhl rozčilený otec a výhrůžně se ptal: „Kdo schoval v šatně šedesát korun, které jsem měl v saku? Kdo je ukradl?“

„Já ne,“ řekl jsem.

„Já taky ne,“ řekl brácha.

„Nejenže jeden z vás krade, ale ještě taky lže... Já to z vás vytluču,“ pohrozil otec a šel pro řemen.

„Tak pojd,“ řekl bráchovi a řemen začal dopadat na jeho zadek. Brácha byl zticha. Já jsem naopak začal opakovat: „Nebij mě, já to neudělal. Já ne.“

Následnou exekuci jsem provířkal, což otce popudilo, a tak mi přidal pár ran navíc. „Dobře si to rozmyslete, přijdu zase za půl hodiny,“ oznámil otec a opustil kuchyň.

„Ty vole, proč se nepřiznáš? Já jsem to nebyl!“ vyjel jsem na bráchu.

„Mlč, blbečku,“ odbyl mě.

Otcova exekuce se opakovala každou půlhodinu.

„No tak jo, byl jsem to já,“ přiznal se večer brácha a mně se ulevilo, zadek jsem měl celý červený.

Otec se mi omluvil a dodal: „Dostaneš měsíční bráchovo kapesné.“

To mě s výpraskem smířilo. Budu mít dost peněz, abych spolužačku Slávinu Hájkovou, která se mi už dlouho líbila, mohl pozvat do cukrárny. A tím začne náš vztah, od něhož jsem si hodně sliboval. Počítal jsem, že mě brzy nechá sáhnout na prsa, která měla ze třídy největší.

Samozřejmě jsou situace, kdy člověku nic jiného než lhát nezbývá. Když se mě kamarádka ptala, jestli jí je manžel nevěrný, tak jsem zalhal, abych kamarádovi nezpůsobil potíže. Nakonec to stejně prasklo, ale ne mou zásluhou.

Manželce jsem lhal nedávno. Byli jsme v severočeských Doubicích, kde je výborná restaurace, kromě jiného tu podávají zvěřinu. Při našich pravidelných pobytech žena rozhodla, že do hospody budeme chodit jenom

k obědu a večeři si uděláme v apartmánu. Nelíbilo se mi to, chtěl jsem chodit i na večeře, abych vyzkoušel co nejvíc výborných jídel. A tak jsem jeden večer, kdy si žena četla, řekl, že si skočím na jedno či dvě do Staré hospody. A to jsem taky udělal. Co jsem však neřekl, bylo to, že si dám srnčí svičkovou, protože jsem měl ještě hlad. Nebo spíš chuť.

A tak jsem i učinil. Když jsem se vrátil do apartmánu, zeptala se mě žena, která mé spády dobře zná, jestli jsem si dal něco k jídlu.

„Ne,“ odpověděl jsem, aniž bych se začervenal.

Druhý den jsme šli na oběd. Už jsem měl všechna zvěřinová jídla vyzkoušená, tak jsem si znovu dal srnčí svičkovou.

„Musela vám hodně chutnat, když si ji po včerejšku zase dáváte,“ potopila mě servírka.

Nic jsem na to neřekl, zato žena prohlásila: „Tys mně včera lhal. Není ti to trapný?“

Ten večer jsme měli tichou domácnost a já se přesvědčil, že lidové rčení nepřehání – lež má opravdu krátké nohy.

Dublin

v kostce

Praha má středověké uličky a paláce na Starém Městě nebo na Malé Straně, Paříž Eiffelovku a Louvre, Barcelona stavby originálního architekta Gaudiho... Žádné takové ústřední lákadlo Dublin nemá. Přesto stojí za několikadenní návštěvu. Hlavním městem Irské republiky se stal v roce 1922, kdy vznikl svobodný irský stát s většinovým protestantským obyvatelstvem, zatímco Severní Irsko s převahou katolíků zůstalo součástí Velké Británie.

Boj za samostatnost, který vyvrcholil neúspěšným Velikonočním povstáním v roce 1916, jehož vůdci skončili na popravišti, trval léta a vedle katastrofálního hladomoru ze čtyřicátých let devatenáctého století způsobeného naprostou neúrodou brambor, který vedl k exodu statisíců Irů do Ameriky, patří k důležitým mezníkům irské historie. Irové si tyto události dodnes často připomínají třeba i historickou expozicí v rušném obchodním domě na Grafton Street.

Dublinské hotely rozhodně nepatří k nejlevnějším. Zajímavá je proto nabídka noclehu ve studentských kolejích na Mill Street. Jsou velmi dobře umístěné v centru doslova pár minut od katedrály svatého Patrika. V nedalekém obchodu se dají koupit slušná hotová jídla za přijatelnou cenu, a tím lze ušetřit třeba na drahé vstupy do dublinských památek.

Když jsme u jídla, nemůžeme pominout irskou kuchyni. Vydatné jsou snídaně s pečenými klobáskami a slaninou, které se v některých hospodách nebo spíš bufetech podávají po celý den. Mezi tradiční národní jídla patří irish stew, dušené vepřové, skopové nebo jehněčí s vařenou mrkví, cibulí a brambory. Maso je výborné, jen přírodní štáva je řídká a někdy i trochu fadní. To se rozhodně nedá říct o rybách a mořských plodech. Zdejší losos podávaný s různými druhy zeleniny je vynikající. Jedno jídlo má Dublin ve svém názvu. Dublin Coddle je směs klobás, slaniny, brambor a cibule vařená v šunkovém vývaru. Ve městě jsou samozřejmě podniky, které nabízejí vegetariánskou stravu, jen je třeba chvilku hledat. Škoda by byla neochutnat zajímavá lokální irská piva – k chuti rozhodně přijde nejen černý Guinness se sametovou pěnou. Slavný pivovar lze v Dublinu navštívit stejně jako některou palírnu tradiční irské whisky, jedna je hned vedle „studentského“ hotelu.

Do Dublinu je třeba vzít si deštník nebo pláštěnku, protože tu prší opravdu často. I několikrát denně. Prohlídku města lze zahájit návštěvou katedrály sv. Patrika s působivým interiérem a netradiční výzdobou. V katedrále je pohřbený Jonathan Swift, autor světoznámé knihy Gulliverovy cesty. Pozornost vzbuzují i další pomníky, třeba výtvarně pozoruhodný náhrobek rodu Boleynů z první třetiny sedmnáctého století. Několik set metrů od katedrály je další významný kostel Christ Church Cathedral postavený v gotickém stylu se zachovalými románskými prvky.

Z původního dublinského hradu zůstaly jen zbytky, jako je věž Record Tower. Ostatní budovy, nebo spíš paláce na horním a dolním nádvoří, pocházejí většinou z osmnáctého století.

Severovýchodně od hradu se nalézá malá čtvrť Temple Bar s úzkými uličkami a mnoha puby a bary. Právě tady jsou i podniky, kde večer hrají místní hudebníci většinou tradiční irskou muziku. Pro Dublin jsou typičtí pouliční muzikanti a další umělci, kteří se rádi předvádějí o kus dál na živé ulici Grafton Street, mimochodem jsou tam i zajímavé butiky s oblečením. Pohled na umělce člověku připomene zdařilý film *Once* z roku 2007, kde se irský muzikant seznámí na ulici s Češkou, která prodává růže a zároveň je nadanou pianistkou, a začnou se muzice věnovat společně a nahrají vlastní desku. Mimochodem, za ústřední píseň filmu *Once* získali Markéta Irglová a Glen Hansard Oscara.

„Skutečný“ pětadvacetiletý blondák Stuart, který se živí jako prodavač, hraje na ulici už několik let. Má dvě až tři oblíbená místa. V repertoáru má tradiční irskou hudbu a občas se mu podaří pozdě večer vystupovat v nějakém pubu. Nabízí kolemdoucím i vlastní cédéčko, které si nahrál v malém profesionálním studiu.

Ulice Grafton Street ústí do největšího parku v centru města St Stephen's Green, kde, pokud zrovna neprší, se dá dobře odpočívat a jíst jídlo zakoupené v některém z bufetů. V parku je bohatá sochařská výzdoba, nachází se zde například busta Jamese Joyceho, slavného autora románu *Odysseus*. Dílo bylo svého času označováno za pornografii a v Irsku se mohlo prodávat až po letech. Příběhy obyvatel města zachytil Joyce v knize *Dublinané*. O tom, že si hlavní město váží svých rodáků, svědčí další Joyceho socha, tentokrát v životní velikosti na druhém břehu řeky Liffey.

Nad řekou vede dřevěná promenáda s množstvím laviček, z níž se dá vstoupit do rušné ulice O'Connell Street. Pěší zónu lemují množství obchodů a snad právě kvůli nim se tu téměř nedá projít, třebaže ulice je dost široká.

Ale vraťme se do oblasti St Stephen's parku. Kousek odtud leží další park na Merrion Square. Obklopují ho řadové georgiánské domy z osmnáctého století. Na první pohled jednoduché cihlové a neomítnuté domy zdobí jen sloupy u vchodu a barevné dveře s rozličně tvarovanými mosaznými klepátky. Naopak výzdobou hýčící viktoriánskou architekturou se může pochlubit přírodovědné muzeum.

Muzeí a galerií je v Dublinu hodně. Dublinský rodák Stuart doporučuje k prohlídce národní galerii, národní muzeum a starou, 64 metrů dlouhou knihovnu v Trinity College s množstvím bust nejrůznějších myslitelů. Absolventem univerzity je například slavný dramatik Samuel Beckett. Autorovo absurdní

drama Čekání na Godota patří k často hraným kusům na světových jevištích. První zmíněná instituce se mimo jiné pyšní bohatou kolekcí zlatých předmětů z doby bronzové a mnohými starými křesťanskými předměty, ta druhá reprezentační sbírkou irského umění. Obsáhle je kolekce prací pozoruhodného malíře Jacka Yeatse. Dobře zastoupeni jsou i evropští malíři jako například španělský Goya, holandský Vermeer nebo z novější doby Francouz Monet. V Dublinu se narodil slavný dramatik G. B. Shaw, návštěva jeho rodného domu v Synge Street je milou třešničkou na dortu.

Celodenní prohlídka města člověka unaví, a tak večer rád skončí v některé z četných hospod. Turistické průvodce doporučují puby s více než stoletou tradicí a působivým interiérem. Převahu tu ovšem mají zahraniční turisté. Pokud chce člověk zjistit, jak se baví obyčejní Irové, je dobré najít si zastrčenou hospůdku dál od centra, kde hraje amatérská irská kapela nebo neznámý, o to však někdy zajímavější, písničkář. A k příjemnému večeru samozřejmě patří irské pivo, o němž už byla řeč.

Slavný kostel na Zelené hoře zapsaný v Seznamu světového kulturního dědictví navrhl barokní architekt Jan Blažej Santini-Aichel. Je ale autorem dalších staveb nedaleko Žďáru nad Sázavou. Jen kousek od sebe stojí hned tři jeho díla. Hostinec v Ostrově nad Oslavou, dnes sice opravený, ale bohužel zavřený, a kostely v blízkém Obyčtově a v nedaleké Zvoli. Kostel ve Zvoli byl přestavěn začátkem osmnáctého století, jeho půdorys má tvar řeckého kříže. Kostel v Obyčtově, postavený podle Santiniho projektu v první třetině osmnáctého století, má originální půdorys ve tvaru želvy a z menších Santiniho realizací na Žďársku je asi nejpůsobivější. Dík patří opatům českých klášterů, kteří dali vynikajícímu a nápaditému architektovi tolik příležitostí.

kostel ve Zvoli

kostel v Obyčtově

Jan Blažej Santini

hostinec v Ostrově nad Oslavou

Třikrát

Posouváme hranice digitálního tisku

TISK BÍLOU A STŘÍBRNOU!

Na stroji Xerox Iridesse tiskneme kromě CMYKu i přímou bílou a stříbrnou barvu nebo jejich kombinace. Přetiskem cmykové a stříbrné barvy docílíte metalického efektu v libovolném odstínu.

UV A 3D LAKOVÁNÍ!

První instalace stroje Duplo DuSense v ČR proběhla v květnu 2019 právě u nás. Zajímá vás, jak dopadne metalická či holografická folie nanesená na 3D UV laku? Zda umíme digitální UV lak do spadu?

INDIGOPRINT

INDIGOPRINT, s.r.o.

Areál Podkovářská, budova 2C, Podkovářská 674/2, 190 00 Praha 9
+420 284 028 891 | obchod@indigoprint.cz | www.indigoprint.cz

Jaromír Nohavica

Wanastowi Wjescy

Čechomor

Jaroslav Uhlíř

No Name ○ **Wohnout**

Fanfara Ciocărlia

The Heimatdamisch

Ben Cristovao

Marek Ztracený...

BERNARD FEST
19. a 20. ČERVNA 2020
V HUMPOLCI

vstupenky na ► bernardfest.cz